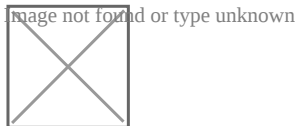

Οι Ρώσσοι στο Άγιον Όρος (Ιωακείμ Αθ. Παπάγγελος, Αρχαιολόγος)

/ [Πεμπτούσια](#)

Η πρώτη γνωστή αναφορά για την παρουσία Ρώσων μοναχών στο Άγιον Όρος θεωρείται η υπογραφή του ηγουμένου της Μονής «του Ρός» Γερασίμου σε έγγραφο της Μεγίστης Λαύρας, του 1016: *+Γερασιμος μοναχός ελεω Θεού πρεσβυτερος και ηγουμενος μονις του Ρός μαρτυρον υπεγραψα:+*

Η μονή του Ρός ταυτίζεται με την Μονή του Ξυλουργού, δηλαδή με την σημερινή Σκήτη Βογορόδιτσα. Στην απογραφή των κειμηλίων της Μονής, το 1142, συμπεριλαμβάνονται, πέραν των άλλων, και 49 εκκλησιαστικά «βιβλία ρούσικα», χωρίς να γίνεται αναφορά σε άλλα βιβλία. Το γεγονός ερμηνεύεται ως μία καλή ένδειξη του ότι οι ακολουθίες στην Μονή γίνονταν στην ρωσική γλώσσα.

Το 1169 η ερειπωμένη Μονή του Θεσσαλονικέως, η γνωστή σήμερα ως Παλιομονάστηρο του Αγίου Παντελεήμονος, παραδόθηκε από τον Πρώτο του Αγίου Όρους στην Μονή του Ξυλουργού. Σύντομα όμως οι όροι αντεστράφησαν και η Ξυλουργού μετατράπηκε σε εξάρτημα της Μονής του Θεσσαλονικέως, στην οποία μετεγκαταστάθηκε η συνοδία του Ξυλουργού.

Κατά την δεκαετία του 1760 άρχισε η νέα μετεγκατάσταση της Μονής: από την μεσογειακή θέση, όπου βρισκόταν το ονομαζόμενο «Ρωσικό» (δηλαδή η πρώην Μονή του Θεσσαλονικέως) στην σημερινή παράλια θέση, όπου βρισκόταν το μονύδριο της Αναστάσεως, ο «πύργος του Θεσσαλονικέως» και ο αρσανάς της Μονής.

ΕΥ8C9825-2015-04-02 16-11-18

Η ανοικοδόμηση του νέου οικοδομικού συγκροτήματος της Μονής χρηματοδοτήθηκε κυρίως από τον Φαναριώτη αυθέντη της Μολδαβίας (1802, 1807, 1812-1819) και της Βλαχίας (Φεβρ.-Ιούνιο 1821) Σκαρλάτο Καλλιμάχη, γι' αυτό και η Μονή ονομάσθηκε «αυθεντικόν κοινόβιον των Καλλιμάχηδων», («αυθεντικόν», όπως λέμε «βασιλικόν»). Τα επαναστατικά γεγονότα της δεκαετίας του 1820, τα οποία ακολούθησαν την μετεγκατάσταση της Μονής, και η εξόντωση

του Σκαρλάτου και του πατέρα του Αλεξάνδρου Καλλιμάχη (12 Δεκ. 1821) φαίνεται ότι συνετέλεσαν στην εγκατάλειψη του νέου ονόματος της Μονής και στην επαναφορά του παραδοσιακού ονόματος «του Ρωσικού».

Η ουσιαστικώς νεοϊδρυθείσα Μονή ήταν μία τυπική ελληνική Μονή, με Έλληνα ηγούμενο. Στις 18 Φεβρουαρίου 1832 εξελέγη ηγούμενος ο εκ Δράμας καταγόμενος ιερομόναχος Γεράσιμος, ο οποίος ηγουμένευσε μέχρι την 10η Μαΐου 1875.

Οι πρώτοι ρώσοι μοναχοί προσήλθαν στην νέα Μονή το 1835 και το 1875 ανέρχονταν σε πολλές εκατοντάδες, μετατρέποντας σε μειοψηφία την ελληνική παρουσία και εκλέγοντας ανέτως τον προεφηφισμένον ρώσσον ηγούμενο Μακάριο. Ακολούθως οι περισσότεροι έλληνες εξωθήθηκαν στην αποχώρηση από την Μονή λαμβάνοντας χρηματική αποζημίωση. Τότε αναγκάσθηκε και έφυγε και ο Δανιήλ, ο οποίος αφού περιπλανήθηκε στο Όρος εγκατάστάθηκε στα Κατουνάκια, όπου ίδρυσε το γνωστό αρχοντικό κελλί των Δανιηλέων.

Τυπικώς όμως, έκτοτε η Μονή είναι ελληνορρωσική, με διπλές ακολουθίες (ελληνικά και ρωσικά) και γλωσσικώς εναλλασσόμενες αναγνώσεις στην Τράπεζα. Παραλλήλως άλλαξε η αρχιτεκτονική φυσιογνωμία της Μονής με την κτηριακή επέκτασή της και την χρήση ξενόφερτων αρχιτεκτονικών στοιχείων.

Η ρωσική παρουσία στο Άγιον Όρος κατά τον 19ον αιώνα δεν περιορίσθηκε μόνον στην Μονή του Αγίου Παντελεήμονος, αλλά κατεβλήθη εργώδης προσπάθεια για δυναμική παρουσία σε όλα τα αγιορειτικά θέματα:

—Ενισχύθηκε η ρωσική Σκήτη του Προφήτου Ηλίου της Μονής Παντοκράτορος, αυξάνοντας θεαματικά την συνοδία της και αλλοιώνοντας την αρχιτεκτονική φυσιογνωμία της.

—Εξαγοράσθηκε το βατοπεδινό κελλί του Αγίου Αντωνίου, το επιλεγόμενο «Σεράγιον» (1842) το οποίο προήχθη σε Σκήτη (1849), μεγεθύνθηκε κτηριακώς υπερβολικά, εμπλουτίσθηκε με μετόχια στην περιοχή της Καβάλας και στην Κωνσταντινούπολη, για να καταλήξει το κέντρο της θεολογικής «ονοματολατρικής» έριδας (1912-13).

—Εξαγοράσθηκαν πολλά κελλιά σ' όλη την αγιορειτική χερσόνησο, τα οποία επανδρώθηκαν με πολυμελείς συνοδίες και άλλαξαν την αρχιτεκτονική τους φυσιογνωμία.

—Άρχισε, στην λεγόμενη «Γουρουνοσκήτη», η δημιουργία νέου κελλιωτικού συνοικισμού, με προγραμματισμένη προσπάθεια την μετατροπή του σε Σκήτη της

«Νέας Θηβαΐδος».

—Δημιουργήθηκαν εκτεταμένοι αμπελώνες και μεγάλες κτηριακές εγκαταστάσεις στην Χρουμίτσα.

—Οργανώθηκε επιστημονική ερευνητική αποστολή υπό την διεύθυνση του Σεβαστιάνωφ, για την μελέτη της αρχιτεκτονικής και των εν γένει καλλιτεχνημάτων του Αγίου Όρους και την χαρτογράφηση της χερσονήσου.

—Οργανώθηκε επιστημονική ερευνητική αποστολή υπό την διεύθυνση του Πορφυρίου Ουσπένκυ, για την μελέτη και συγγραφή της αθωνικής ιστορίας, με έμφαση στην ρωσική παρουσία στο Όρος.

—Οργανώθηκε φωτογραφικό εργαστήριο στην Μονή του Αγίου Παντελεήμονος (προ του 1857) για την υποστήριξη του έργου των επιστημονικών αποστολών.

—Η ρωσική παρουσία στο Όρος ετέθη υπό την δυναμική προστασία της ρωσικής κυβερνήσεως, διά της ρωσικής Πρεσβείας στην Κωνσταντινούπολη και του Προξενίου στην Θεσσαλονίκη, σαν ουσιαστικό μέρος της ρωσικής εξωτερικής πολιτικής στα Βαλκάνια.

[Συνεχίζεται]